

N – об'єм тексту у слововживаннях;

$$p = \frac{m_1 + m_2}{N_1 + N_2}, \quad q = 1 - p, \quad n = \frac{N_1 N_2}{N_1 + N_2} f$$

Після проведення необхідних обчислень, одержуємо результати:

для інгової форми $n = 50000$; $p = 0,016$, $q = 0,984$, а $z \approx 14,137 > z_{0,025} = 1,96$

для дієприкметника минулого часу: $p = 0,01547$, $q = 0,98453$, $z \approx 9,19 > z_{0,025} = 1,96$.

Отже, наповненість текстів із мистецтвознавства інговими формами та дієприкметником минулого часу вища за наповненість цими формами статей з історії, тому абсолютна частота дієслівної форми впливає на наповненість тексту цими словозмінними формами.

Вичерпне дослідження будь-якої системи мови передбачає встановлення закономірностей її функціонування [2, с. 13]. Закономірності, виявлені в рамках одного конкретного компонента системи, розглядаються як результат більш загальних закономірностей функціонування системи у цілому. Функціональний підхід, який досліджує реалізацію фактів мови у мовленні, дає можливість встановити відношення між уживанням лексичних одиниць та їх системними особливостями і зробити висновки щодо їх функціональних властивостей. У ході дослідження було підтверджено гіпотезу про наявність стилерозрізняльної потужності у дієслова на рівні підмови одного профілю та стилю за реалізацією словозмінної дієслівної парадигми (частота та поширеність груп словозмінних форм). Встановлено, що реалізація словозмінної дієслівної парадигми залежить від підмови.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Носенко І.А.* Начала статистики для лінгвістів. – М.: Высшая школа, 1981. – 156 с.
2. *Перебийніс В.С., Муравицька М. П., Дарчук Н.П.* Частотні словники та їх використання. – К.: Наукова думка, 1985. – 204 с.

УДК 822.10.01

Данкевич Т.М.
(Київ, Україна)

АМЕРИКАНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ

Стаття присвячена дослідженню американських фразеологічних одиниць. Фразеологія будь-якої мови відображає дух і культуру народу, що нею говорить; отже, володіти мовою повною мірою неможливо без знання фразеологічних одиниць. Фразеологія американського сленгу є невід'ємною частиною американського варіанту англійської мови, яка склалася на ґрунті американських географічних, політичних, економічних, історичних, соціальних та культурних ознак.

© Данкевич Т.М., 2013

Ключові слова: американський сленг, фразеологія, фразеологічні одиниці, номінація, культура, переосмислення.

Статья посвящена исследованию американских фразеологических единиц. Фразеология любого языка отражает дух и культуру народа, на нем говорящего; следовательно, владение языком невозможно в полной мере без знания фразеологических единиц. Фразеология американского сленга является неотъемлемой частью американского варианта английского языка, который сложился на почве американских географических, политических, экономических, исторических, социальных и культурных черт.

Ключевые слова: американский сленг, фразеология, фразеологические единицы, номинация, культура, переосмысление.

The paper deals with the research of American phraseological units. Phraseology of any language reflects spirit and culture of the nation; hence, a good command of a language is impossible without knowledge of phraseological units. The phraseology of the American slang is an integral part of the American variant of the English language. It is developed on the basis of American geographical, political, economic, historical, social and cultural features.

Keywords: the American slang, phraseology, phraseological units, nomination, culture, reconsideration.

Будучи соціальним феноменом, мова нерозривно пов'язана зі своїми носіями і виступає однією з головних форм вираження національної свідомості та відображення національної культури. Усвідомлення необхідності різноаспектного вивчення проблеми співвідношення мови і культури, що є однією з ключових у сучасній лінгвістиці, призвело до появи нової комплексної галузі науки про мову – лінгвокультурології, в центрі уваги якої знаходиться дослідження фактора мови в людині, який проявляється в її життєдіяльності, що впливає на її життєву філософію, а тим самим на стратегії дискурсивних практик, які охоплюють всі сфери буття людини у світі.

Фразеологія як невід'ємна частина всіх реєстрів мови, поряд з експресивністю і образністю, характеризується наявністю потужного культурного пласту інформації, що демонструє бачення світу і особливості національної культури. В.Н. Телія визначає фразеологію як розділ мовознавства, який оперує знанням про одиниці мови як знакової системи, здатної забезпечити повідомлення про світ [1 : 11]. На думку А.В. Куніна, фразеологічні одиниці (ФО) – це стійкі поєднання лексем з повністю або частково переосмисленим значенням [2 : 38].

Найбільш прозорі з точки зору національно-культурної специфіки фразеологізми, що містять особливу лінгвокраїнознавчу інформацію. Їх специфічність створюється в першу чергу за рахунок денотативного аспекту значення. До них можна віднести, наприклад, ті фразеологічні одиниці, які містять назви предметів національної культури (paddle one's own canoe), флори і фауни (tree the soon), прецедентні імена (California Bible, Honest Abe). Однак глибинний зв'язок мови і культури виявляється в тих ФО, які беруть участь у формуванні картини світу даного суспільства, передаючи важливу аксіологічну інформацію. У такому випадку оціночне судження, укладене в аксіологічній складовій значення, є універсальним для членів соціуму – носіїв мови, відображаючи співставлення цінності об'єкта зі стандартами за якоюсь шкалою, що фіксує сформовані у суспільстві норми і увялення про хороше і погане. Ці фразеологічні одиниці містять у собі базові

метафори, коди культури, що відображають культурно-специфічний спосіб категоризації і членування дійсності, співвідносяться у плані змісту або плані вираження з ключовими словами культури, а також несуть інформацію про ціннісні установки суспільства в конкретну епоху.

Найбільш загальними ознаками ФО називають «мовну стійкість, семантичну цілісність і роздільноформленість» [3 : 249]. Вченими не вироблено єдиного принципу класифікації ФО. Ми дотримуємося класифікації А.В. Куніна, що виділяє у складі фразеології три розділи: ідіоматику, ідіофразеоматику і фразеоматику. В розділ ідіоматики входять власне ФО, або ідіоми, тобто стійкі поєднання лексем з частково або повністю переосмисленим значенням. Наприклад, «to kill one's dog» (бути п'яним). Це приклад з повністю переосмисленим значенням. У розділі фразеоматики містяться фразеоматизми, або фразеологізми неідіоматичного характеру, але з ускладненим значенням, наприклад, «to launch a boat» (мор. «спускати човен на воду»). Дієслово «launch» має вузьке значення, що є причиною його обмеженої сполучуваності і звужує вибір партнерів по словосполученню (to launch a boat, a liner, a ship, a vessel або назва будь-якого корабля нового типу). У розділ ідіофразеоматики, в свою чергу, входять ідіофразеоматичні одиниці, або ідіофразеоматизми, тобто стійкі словосполучення, де у першому фразеоматичному варіанті компоненти мають буквальні, але ускладнені значення, а у другому ідіоматичному варіанті, – повністю переосмислені [4 : 40]. Наприклад, «You are the doctor» (Я зроблю те, що ти скажеш), буквальне значення – «ти лікар». В основі процесу фразеологічної номінації лежить фразеологічне переосмислення. Переосмислення є одним із способів пізнання дійсності у свідомості людини і пов'язане з відтворенням реальних чи уявних особливостей відображених об'єктів на основі встановлення зв'язків між ними. Техніка переосмислення полягає у тому, що стара форма використовується для вторинного або третинного найменування шляхом перенесення назв і семантичної інформації з денотатів прототипів ФО або фразеологічних варіантів відповідно на денотати ФО або фразеосемантичних варіантів Фразеологія національної мови (стандартна і нестандартна) є відображенням життя даного народу, його побуту, культури, традицій, вірувань, міфів і т.д. Наприклад, «I'm from Missouri» = I'm skeptical by nature (я скептик за природою) дає нам зрозуміти, що у даному штаті дуже багато недовірливих жителів. Цей штат ще називають «Show – Me State» (штат недовірливих: ти мені покажи, тоді я тобі повірю). Але варто відзначити той факт, що не у всіх одиницях явно виражена національно-культурна специфіка, тому що багатьом народам притаманна схожість розкритих у мовах явищ. Саме тому багато ФО не є носіями всього обсягу національно-специфічних рис. Будь-який фразеологізм передає ту чи іншу національно-культурну інформацію, несе у собі дані про світ і соціум. За допомогою фразеологічних одиниць ми можемо дізнатися більше про історію, культуру і менталітет того чи іншого народу. Слід зазначити, що при аналізі структурного складу американських нестандартних ФО виявляється їх схожість зі структурним складом літературних фразеологічних одиниць. Відмінність полягає в тому, що в нестандартних ФО більш яскраво виражена емоційне оціночно-експресивне навантаження, при цьому культурно значуща інформація, передана ними, втілюється в їхній культурно-національній конотації. Визначення останньої далеко не завжди є простою справою, оскільки матеріалом служать ФО, що знаходяться на периферії мовної системи. Склад-

но, наприклад, розібратися з культурною конотацією виразів типу *to go cold turkey* (= to stop), *to break a leg* (= to die), *to talk turkey* (= to talk business) і багатьох інших.

Фразеологія американського сленгу привертає увагу дослідників-лексикографів як в США, так і в Україні. Досить назвати ряд великих англomовних словників, автори яких включають одиниці цього багатогранного і цікавого явища, скарби живої мови до своїх лексикографічних видань: Chapman R.L. (1986), Farmer J.S. and W.E. Henley (1996), Flexner S.B. (1976, 1982), Lighter J.E. (1994, 1997), Green J. (2000), Partridge E. (1968), Spears R.A. (1991), Wentworth H. and Flexner S. B. (1975). Але незважаючи на це, є ще багато недослідженого у цій галузі. Саме по собі існування, еволюція, динаміка, функціонування американських ФО становить великий теоретичний і практичний інтерес, оскільки все це мало і має місце вже незалежно від британської англійської, від якої американська англійська історично відокремилася більше 300 років тому. І сьогодні лінгвісти все частіше говорять про існування американської мови, настільки вона відрізняється від британської англійської і має величезний вплив на всі інші варіанти англійської мови у світі. Слід зазначити, що майже вся американська фразеологія склалася з урахуванням географічних, історичних, соціальних, культурних, політичних та інших причин і факторів власне американської міфології, що бере початок від Фронтира. Лексичні та фразеологічні одиниці загального американського сленгу з'являються спочатку на периферії лексико-семантичної системи мови. І якщо вони виражають життєво необхідні для даної лінгвокультурної спільноти поняття, то можуть переходити з периферії в центр. Розгляньмо наступне зауваження: «Нові лексичні одиниці розташовуються на периферії мовної системи, а саме, на самому її кордоні; якщо ж вони позначають важливу для певного суспільства реалію, тоді можуть проникати у центр мовної системи, незважаючи на те, що вони раніше рідко вживалися» [5 : 272]. Демократизація американського варіанту англійської мови призводить до зростаючої взаємодії літературного стандарту і нестандартної фразеології, тісної їх взаємодії, активного використання американської нестандартної фразеології у засобах масової комунікації, у художній літературі, не кажучи вже про повсякденну розмовну мову. Актуальність проблеми пояснюється також і поповненням словникового складу мови за рахунок ФО із загального американського сленгу, що є абсолютно закономірним процесом. Свіжі ФО краще відображають мінливу обстановку, нові культурно-історичні умови і реалії лінгвокультурної спільноти. Доказом цього служить періодика, лексикографічні джерела, перевірка на інформанти. Отже, ФО загального американського сленгу – інтегральна частина фразеологічної системи мови. Постійне поповнення словникового складу мови і фразеологічного фонду сприяє виконанню основної – комунікативної – функції мови. Наведемо деякі приклади колокваційних американських ФО: *a sweater girl* – дівчина з пишним бюстом; *to run one's face* – « виїжджати » на приємній зовнішності, ввічливості; *ants in one's pants* – нервовий стан; *old flame* – колишній хлопець чи дівчина; *to throw a fit* – розлютитися або сказитися. Часто фразеологізми американського сленгу використовуються у політичному дискурсі: « *a fair weather friend and a sunshine politician* » – « друг-політик на хорошу погоду » (ненадійний політичний діяч, на якого можна поклатися лише за сприятливих обставин). У всіх розвинених природних мовах є лексичні одиниці, що передають стан людини, її поведінку в критичних ситуаціях, коли вона відчуває біль або має великі неприємності, але тільки в американському загальному сленгу ця ідея передається за допомогою ФО: *to*

bite (on) the bullet – зіптити зуби, кріпитися, терпіти біль, горе; прийняти неприємності і спробувати жити з ними тощо. Походження даної ФО пов'язано з проведенням болючих операцій на поранених у польових умовах під час військових дій, яким через відсутність анестезії доводилося to bite the bullet – кусати кулю. Зараз цей вислів став стандартним і широко використовується у мові.

Американська фразеологія відображає вкорінене у побутовій свідомості уявлення про те, що причина невдачі лежить у лінії, безвольності або недостатньо розвинених бійцівських якостях переможених, оскільки спочатку всі мають рівні можливості. Поширене в Україні гасло «голове – не перемога, а участь» безглузде для американця, для якого навіть бути другим – образливо (“ just second best “ – тільки другий).

Аналіз фразеологічного фонду американського варіанту англійської мови дозволяє виявити такі базові групи цінностей, зафіксовані у фразеології.

– агентивність: діяльність, винахідливість, працьовитість, активність, завзятість і стійкість у подоланні труднощів -to make the fur fly, to hoe one's (own) row, to stand up to the rack.

– індивідуалізм: пріоритет особистості, рівність можливостей, “ self – reliance “ як незалежність, самостійність, опора на власні сили – no one knows the luck of a lousy calf, to cut one's own fodder, to do from the shoulder.

– змагальність: орієнтація на успіх, прагнення до лідерства – to strike on, the longest pole knocks the persimmons ‘,

– конформізм – необхідність відповідності прийнятим у суспільстві стандартам як мірила успішності – to cut the mustard, to kick over the dope bucket.

Виділені групи цінностей взаємопов'язані між собою і фразеологічні одиниці однієї лексико-семантичної групи можуть репрезентувати кілька цінностей.

Діахронічний аналіз ФО, які репрезентують самосприйняття американців, дозволяє виділити важливі етапи формування американської ідентичності, як то цілі і цінності перших поселенців (the first father, a city upon a hill), зростання усвідомлення себе як єдиної групи, протиставлення всім іншим, розрив з метрополією (bloody back, King's men, Liberty men), формування нації з культурними центрами і периферією (this country, Uncle Sam, Classic City). Затвердження власної цілісності як національно-культурної спільноти відбувається також через заперечення «чужого», яке сприймається як погане, неправильне, шкідливе, оскільки може становити загрозу стабільності звичного укладу життя

Отже, підводячи підсумки, можемо сказати, що фразеологія – це результат колективного досвіду народу, а ФО – результат креативної когнітивної діяльності людей – займають свою нішу в мові у процесі динамічної категоризації та концептуалізації навколишньої дійсності як підсумок безперервного процесу пізнавальної діяльності людини.

У лексиці літературної англійської мови є стійкі словосполучення, що позначають різні предмети і явища, характерні для ареалів американського варіанту. Вони належать до внутрішньомовних запозичень. Сюди відносяться позначення ряду реалій, пов'язаних з державним і політичним ладом США, з її суспільним життям і соціальною структурою, з національними видами спорту, побутом тощо. Крім передачі лінгвокраїнознавчої інформації, фразеологічний фонд американського варіанту англійської мови відображає базові цінності соціуму через аксіологічну складову значення. Ці цінності можуть бути представлені у вигляді взаємопов'язаних фразеосемантичних груп «агентивність», «індивідуалізм», «змагальність» і «конформізм».

Варто також зазначити, що деякі з американських фразеологізмів настільки асимілювалися, що в англійських словниках після них знята ремарка, яка вказує на їхнє американське походження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. М., 1996. 288с.
2. Кунин А.В. Фразеология современного английского языка. М., 1972. 382 с.
3. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. Стилистика декодирования. Л., 1981. 304 с.
4. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка. М., 1996. 381 с.
5. Filipec J. Probleme des Sprachzentrums und der Sprachperipherie im System des Wortschatzes // TLP. 1996. № 2. S. 257-273.

УДК 811.11-112: 811.161.2'01 (045)

Слабко О.О.
(Київ, Україна)

ПИТОМА ГЕРМАНСЬКА ЛЕКСИКА СТАРОУКРАЇНСЬКИХ ПАМ'ЯТОК ЯК ЦІЛІСНА СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА

Стаття присвячена дослідженню питокої лексики германського походження, зафіксованої у літературних пам'ятках староукраїнської мови (XIV – XVIII ст.) з точки зору семантики германізмів. В результаті компонентного аналізу виявлено характерні риси у структуруванні лексико-семантичних полів. Продемонстровано розгалуженість семантичної структури германізмів, що свідчить про культурний вплив германців на усі сфери суспільного життя українців.

Ключові слова: германізм, семантична структура, семантичне макрополе, семантичне мікрополе, семантична група, сема, запозичення, староукраїнська мова, германські мови.

Статья посвящена исследованию исконной лексики германского происхождения, зафиксированной в литературных памятниках староукраинского языка (XIV-XVIII в.) с точки зрения семантики германизмов. Результаты компонентного анализа демонстрируют разветвленность семантической структуры германизмов, что свидетельствует о культурном влиянии германцев на все сферы общественной жизни украинцев.

Ключевые слова: германизм, семантическая структура, семантическое макрополе, семантическое микрополе, семантическая группа, сема, заимствования, староукраинский язык, германские языки.